Náučný chodník Zadné Meďodoly

Kraj:	Prešovský
Okres:	Poprad
Geomorfologické jednotky:	Vysoké Tatry a Belianske Tatry
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územia:	Tatranský národný park, národná prírodná rezervácia Belianske Tatry a národná prírodná rezervácia Javorová dolina
Prístup:	bus Tatranská Javorina, pošta a pešo 2 km po modrej turistickej značke do Javorovej doliny (bezbariérový chodník)
Východisko:	Javorová dolina, Podmuráň, horáreň a náučná geologická plocha
Trasa:	Tatranská Javorina, Podmuráň – Zadné Meďodoly – Kopské sedlo
Dĺžka, prevýšenie:	6 km, prevýšenie 690 m
Čas prechodu:	3 h
Počet zastávok:	11
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, lesnícke

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, letný

Nadväznosť na turistickú značku: Náučný chodník je súbežný s modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2008

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Štátne lesy TANAPu, Tatranská Lomnica 66, 059 60 Tatranská Lomnica

Poznámka: V Kopskom sedle sa spája s tiež sezónnym turistickým náučným chodníkom Monkova dolina – Široké sedlo – Kopské sedlo.

Upozornenie: Trasa je prístupná len sezónne – od 1. novembra do 31. mája je chodník uzavretý!

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Odporúčame využiť aj náučnú geologickú plochu Podmuráň s expozíciou tatranských hornín a tabuľami venovanými o. i. geologickému a geomorfologickému vývoju Tatier. Náučný chodník je síce obsahom celý vhodný na terénne vyučovanie, avšak pre jeho náročnosť fyzickú i časovú ako aj nástrahy vysokohorského prostredia treba dobre zvážiť jeho absolvovanie v úplnej trase.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Tatranská Javorina. Obec neďaleko slovensko-poľského cestného hraničného prechodu Tatranská Javorina / Łysa Polana do Zakopaného či Noweho Targu západne od Ždiaru v Podtatranskej brázde v ústí Javorovej doliny, do roku 1993 s názvom Javorina. Prvá písomná zmienka je z roku 1320. V minulosti významná banícka lokalita na ťažbu medenej a železnej rudy. Vyťažená ruda sa spracovávala priamo v Tatranskej Javorine a v hute sa tavila na železo. Hlavné náleziská medi boli pod Jahňacím štítom a pod Kopským sedlom, ako napovedajú aj samotné názvy dolín Predné Meďodoly a Zadné Meďodoly. Od konca 18. storočia do roku 1936 patrila javorinská oblasť aj s obcou pruskému kniežaciemu rodu Hohenlohe, ktorý tu o. i. zriadil zverník, postavil poľovnícky zámoček (1885), kde sa stretala aristokracia z celej Európy, a rímskokatolícky drevený kostol sv. Anny (1903). Od novembra 1938 do 1. septembra 1939 bola Javorina s osadami Lysá Poľana, Podspády a Vojtasová s priľahlou oblasťou Tatier súčasťou Poľskej republiky. V roku 1977 neďaleko Hohenloheho zámočku bol postavený rozmerný hotel Poľana – účelové zariadenie Ústredného výboru Komunistickej strany Československa, dnes moderný súkromný hotel pre verejnosť. Poľovnícky zámoček – národná kultúrna pamiatka v správe Kancelárie prezidenta SR – je príležitostne verejnosti prístupný.

Náučná geologická plocha Podmuráň. Geologická expozícia pod holým nebom v dolnej časti Javorovej doliny, oddeľujúcej Vysoké Tatry od Belianskych, asi 2 km južne od Tatranskej Javoriny nad horárňou Podmuráň (1 083 m n. m.), vybudovaná v roku 2005. Informuje o geologickom a geomorfologickom vývoji a stavbe Tatier, ochrane lesov v národných parkoch, lykožrútovej kalamite, živote lykožrúta a výsledkoch spolupráce lesníka s prírodou. Náučná plocha je celoročne voľne prístupná bezbariérovým chodníkom z Tatranskej Javoriny. Je východiskom náučného chodníka Zadné Meďodoly.

Tiesňava Bránka. Krátky zúžený úsek doliny Zadné Meďodoly nad jej ústím, ktorý vznikol eróziou Meďodolského potoka, pravostranného prítoku Javorinky. Po ústupe ľadovcov koncom pleistocénu sa

hĺbkovou eróziou potok zarezal do morénových akumulácií ako aj podložných vápencov a vznikol tak krátky epigenetický prielom. V najužšom mieste je široký 16 m, bralné svahy sú vysoké 20 – 40 m, dĺžka tiesňavy je 185 m. Dolný a stredný tok Meďodolského potoka a vyššie jeho ľavostranný prítok spod kotla Jahňacieho štítu je tu hranicou medzi Vysokými Tatrami a Belianskymi Tatrami.

Kopské sedlo (1 750 m n. m.). Výrazné hôľne sedlo medzi Belianskou kopou a Hlúpym a dolinami Predné Meďodoly a Zadné Meďodoly v strednej časti Belianskych Tatier pri ich južnom okraji, avšak nie na ich hranici voči Vysokým Tatrám, ako sa bežne uvádza. (Tá prebieha zhruba pol kilometra juhozápadne od Kopského sedla sedielkom v severnej rázsoche Jahňacieho štítu medzi Jahňacou dolinou a Dolinou Bielych plies.) Vzniklo na slienitých bridliciach spodného triasu. Je sezónne prístupné frekventovanými krajinársky hodnotnými turistickými značkovanými chodníkmi a končia v ňom dva náučné chodníky.

Národná prírodná pamiatka Belianske Tatry. Chránené územie vyhlásené v roku 1991 na ochranu citlivých ekosystémov s flórou i faunou endemického charakteru, mnohých z nich ohrozených, s pestrou mozaikou unikátnych foriem reliéfu i pôdneho krytu, vysokohorským krasom s povrchovými i podzemnými formami a dôležitými ochrannými funkciami lesných porastov. Zaberá územie horského pásma Belianskych Tatier – severovýchodnej časti Východných Tatier – s výrazným, 14 km dlhým skalnatým hrebeňom V-Z smeru, ktoré sú budované najmä vápencami a dolomitmi so strmými trávnatými svahmi s bohatou vegetáciou a miestami skalnými stenami. K dominantám vyššej západnej časti ich hlavného hrebeňa patrí Ždiarska vidla a najvyšší vrch Havran (2 151 m). Belianske Tatry predstavujú kvestu – reliéf na naklonených geologických štruktúrach. Je tu temer 60 jaskýň a priepastí. Názov je odvodený od mesta Spišská Belá, ktorá už v roku 1310 mala pastviny v ich strednej a východnej časti. Rezervácia leží v rámci územia európskeho významu Tatry, chráneného vtáčieho územia Tatry (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000), Tatranského národného parku a Biosférickej rezervácie Tatry.

Národná prírodná rezervácia Javorová dolina. Chránené územie vyhlásené v roku 1991 v povodí Javorinky v severnej časti Vysokých Tatier na ochranu bohatstva endemických rastlinných spoločenstiev na rôznych geologických podložiach, glaciálnych foriem reliéfu, vertikálnej stupňovitosti rastlinstva v rámci labilných geosystémov so zachovalými lesnými porastmi v dôležitej vodohospodárskej oblasti. Rezervácia leží v rámci územia európskeho významu Tatry, chráneného vtáčieho územia Tatry (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000), Tatranského národného parku a Biosférickej rezervácie Tatry.

Tatranský národný park (TANAP). Najstarší a najrozľahlejší národný park na Slovensku, vyhlásený v roku 1948, na poľskej strane Tatier o šesť rokov neskôr. Dnes zahŕňa územie **Západných Tatier**, **Vysokých Tatier** ako aj **Belianskych Tatier**. Tieto pohoria majú vysokohorský (alpský) charakter, v časti Vysoké Tatry 30 štítov a veží presahuje výšku 2 500 m n. m., je medzi nimi aj najvyšší vrch Tatier, Slovenska a Karpát, Gerlachovský štít (2 655 m n. m.). Ich reliéf formovali horské ľadovce, ktorých pozostatkom je množstvo jazier – plies. Oficiálnym symbolom TANAPu je endemit kamzík vrchovský tatranský. Typickými sú aj plesnivec alpínsky, kosodrevina či orol skalný a svišť. Mimoriadnou udalosťou na území TANAPu bola vetrová kalamita, ktorá 19. novembra 2004 postihla južné svahy Vysokých Tatier, najmä však Tatranského podhoria a priľahlej časti Podtatranskej kotliny medzi Podbanským a Tatranskou Kotlinou (30 km) a nadlho zmenila charakter postihnutého územia. Atraktivita prírodných krás udržuje trvale vysokú návštevnosť parku. Na jeho území je okolo 600 km turistických chodníkov a 16 značených cyklistických chodníkov. Správa TANAPu sídli vo Svite, pracovisko má aj v Liptovskom Mikuláši. TANAP včítane jeho ochranného pásma prekrýva bilaterálna Biosférická rezervácia Tatry, do svetovej siete UNESCO zapísaná v roku 1993, viaceré územia európskeho významu (napr. Tatry, Poš, Machy) a chránené vtáčie územie Tatry (obe posledné kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Podtatranská brázda. Pretiahla dvojdielna depresia pozdĺž severného úpätia Chočských vrchov a Tatier od severu lemovaná Skorušinskými vrchmi a Spišskou Magurou. Ide o zníženinu vyerodovanú v relatívne menej odolnom prostredí flyša vnútrokarpatského paleogénu s prevahou ílovcov či jemných pieskovcov nad pieskovcami a mierne zvlneným hladko modelovaným reliéfom s nadmorskými výškami v rozpätí zhruba 720 – 1 000 m. V jej západnej časti leží Malatiná, Veľké Borové, Huty, Zuberec, Habovka a Oravice a vo východnej Tatranská Javorina a Ždiar. Nadväzujúce územie medzi týmito dvoma časťami našej brázdy v Poľsku predstavuje ich geomorfologická jednotka Podhale (tento názov označuje zároveň kultúrny región a pochádza z poľ. hala – horský pasienok, hoľa).

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník Zadné Meďodoly
2. Čo trápi tatranský les
3. Zrod a premeny Tatier
4. Les ako špongia
5. Tiesňava Bránka
6. Meďodolský potok
7. Medveď – vládca lesa
8. [Panoramatická fotografia]
9. Pastierske vojny
10. Kvitnúce ozdoby doliny
11. Medená minulosť

Informačné panely v teréne nie sú označené názvom chodníka ani nie sú číslované.

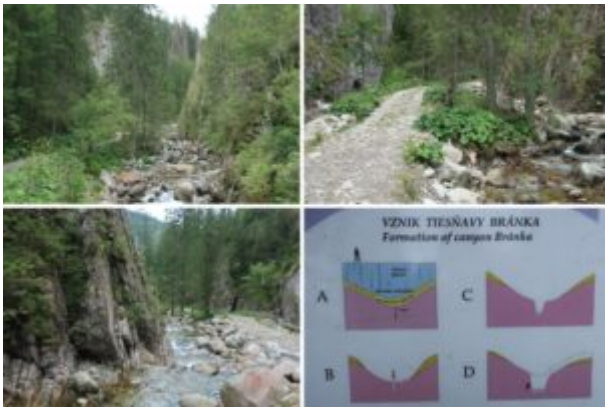

VZNIK TIESŇAVY BRÁNKA
Formation of canyon Bránka
A
C
B
D

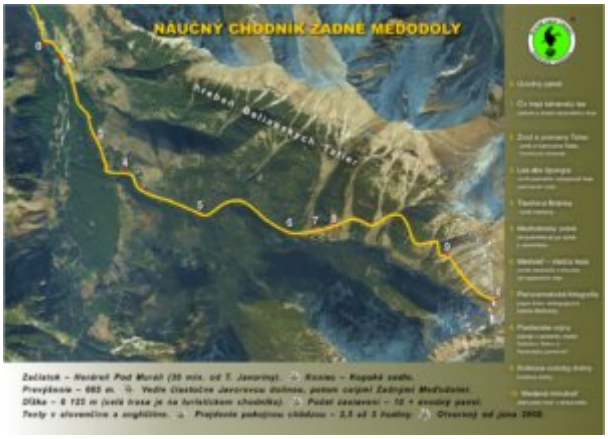

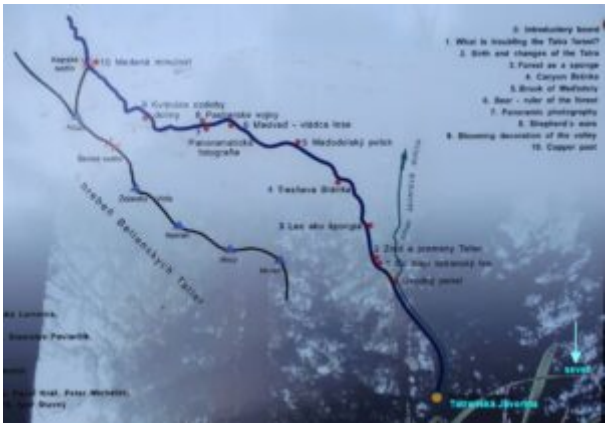

NÁUČNÝ CHODNÍK ZADNÉ MEDODOLY
hrebeň Belianskych Tatier

hrebeň Belianskych Tatier
Tatranská Javorina

